

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. le pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K. za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 K za vsako peti-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1, 50 — za nadaljnja dvirčenja od peti-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštnine.

Nova orijentacija v našem narodno-prosvetnem delu.

Prosvetno delo je postalo danes za klop političnih strank. Učiteljstvo, ki se ga udeležuje, se smatra za političnega priganca dotične politične stranke, pri kateri institucijah dela. Ne upošteva se, da dela učiteljstvo zaradi prosvetnega dela pri institucijah, ki mu pač najbolj uga-ja, temveč se smatra, da dela zaradi stranke in za stranko.

Složen nastop učiteljstva na posameznih šolah pri prosvetnem delu je ravno zaradi izrabljanja prosvetnega dela s strani političnih strank nemogoč. Učiteljstvo se deli pri prosvetnem delu po strankarski pripadnosti, zato pa je izpostavljeno tudi večnim napadom nasprotnih strank. Oni, ki se ne izpostavljajo na prosvetnem polju, imajo vsestranski mir.

Tak je položaj!

Odkar je klerikalna stranka započela boj celo proti izvenstrankarstvu narodno-obrambnih organizacij (Cirilmotodarija) in se je z največjo brezobzirnostjo zavzela za popolno emancipacijo pri vseh kulturnih društvi, je zadobilo tudi podrobno narodno-prosvetno delo med masami izrazit strankarski značaj. Stališče učiteljstva se je s tem zelo poslabšalo in otežkočilo.

Že dalje časa dela na popolno emancipacijo narodno-prosvetnega dela tudi »Cirilmotodarija« — demokratična stranka. V teh dneh si je sestavila smernice, ki jih je sprejel ili glavni zbor SDIZ »Svoboda« o proletarskem izobraževalnem gibanju. Vse glase:

1. Zbor polaga največjo važnost organizaciji mladine. Zato naroča:

a) po vseh delavskih centrih in se- dežih »Svobode« se ustanovijo otroške sekcije po vzgledu mednarodne prosvet- ne organizacije »Kinderfreunde«;

b) Istotako je povsod ustanoviti mla- dinske odseke, za mladino od 14. do 18. leta;

c) v smislu smotrene organizacije vodi osrednji odbor »Svobode« natančno mladinsko statistiko, ki omogoča usta- navljanje teh odsekov.

2. Abstinenco gibanje je prvi pogoj vsakemu prosvetnemu delu in resnični socialistični vzgoji. Zato se vsem po-

družnicam nalaga ustanovitev abstenen- čnih odsekov.

3. Telovadba in šport. Zbor pozivlja ves razredno zavedni proletarijat, da se osamosvoji, izstopi iz meščanskih telo- vadnih in športnih organizacij ter se pri- ključi obstoječim Del tel. enotam »Svo- bode« po vzgledu delavstva drugih dr- žav, oziroma ustanovi tam, kjer jih še ni, nove podružnice; to velja tudi za vse športne organizacije. — Pripominja, da polaga na osamosvojitve ter širjenje lastne telovadne in športne organizacije največjo važnost.

4. Prosvetno delo, zlasti dramski odri, godbeni in pevski odseki, izobraže- valni odseki, knjižnice in bralnice, šahov- ski krožki, so temelj smotrnemu delu, zato je ustanovitev teh po vseh podruž- nicah nujno potrebna.

5. Zbor izjavlja, da so ženske članice po vseh »Svobodnih« ustanovah povsem ravnopravne in je njih pritegnitev brez- poredno najširše izvesti; za žensko de- lovanje je uvesti obravnavanje vseh vzgojnih vprašanj.

Kot napredek in delo samo moramo pozdravljati vsak pokret narodno-izobra- ževalnega dela. S temi sklepi je bila so- cialističnemu delu učiteljstva naložena nova naloga.

Drugače presojamo to s strankar- skega stališča, drugače s splošno narod- nego in zopet drugače z našega stanov- skega stališča. S stanovskega stališča je to zopet nov klin med složno narodno- prosvetno delovanje učiteljstva.

Zato ni brez vzroka, če si išče učitel- jstvo nove orijentacije in sprejemljive platforme, na kateri bi našlo skupnost v prvi vrsti pri narodno-prosvetnem delu. In kar je posebno poudariti, da inicija- tiva za to ne prihaja od vodstva organi- zacije, ampak od članstva samega. Zdra- va ideja!

S strani organizacije ima učiteljstvo glede narodno-prosvetnega dela popol- noma proste roke. Organizacija propa- gira samo idejo tega dela med učiteljstvom in ga podpira pri tem, ne veže pa niko- gar na nobeno stran in v nobeno smer. Pri dosedanjih razmerah tudi drugače biti ni moglo!

V zadnjem času se opaža, da si učitel- jstvo samo želi tudi nove orijentacije in impulza s strani organizacije v tem

ozirom; ono želi, da se organizacija tudi sistematično loti tega dela; ono želi od organizacije vsaj za bližnjo bodočnost sprejemljivega pozitivnega programa za narodno-prosvetno delo učiteljstva.

Vedno česče se oglašajo učiteljstvo v stanovskem listu s pozitivnimi predlogi. Na l. pokrajinski skupščini t. l. so bili sprejeti predlogi, ki nam že dajejo smer in sprejemljivo platformo za prvo bodo- čnost: Ustanoviti šolske odre; prirejati dramatične nastope in spevoigre z mla- dino; v to svrhu ustanoviti pevski zbor mladine na šolah; sestaviti seznam vseh igrice in nastopov za šolske odre, ki so sedaj na razpolago; za učiteljstvo raz- pisati nagrade za pise, spevoigre, ra- javne in dramatične nastope itd.; izdajati v drobnih zvezkih take pise in napeve; iz lokalnih knjižnic izločiti leposlovne knji- ge in poleg šolarske-mladinske knji- žnice ustanoviti v šoli tudi javno knjižnico za odrasle itd.

Vodstvo organizacije nikakor ne bo moglo prezreti tega gibanja in zahteve učiteljstva! To je platforma, ki omogoča izven šolskega časa vsemu učiteljstvu na posameznih šolah složen nastop na na- rodno-prosvetnem polju. Učiteljstvo želi od organizacije, da sistematično uredi to delo. Poleg stanovskega, hoče poudariti velik narodno-kulturni pomen organiza- cije!

Telovadno delo je v izvenšolskem času v tem oziru izven programa, ker je z uvedbo Tyrševega sestava v šole po- treba učiteljstvu krepko poprijeti za to delo v šoli, in dosegli bomo svoj smoter.

Seveda bi bilo v prvi vrsti potreba na učiteljskih remedure v tem zmislu, da bi nam dala sposobnih delavcev na vseh poljih za to!

S tem svojim delom bo učiteljstvo vzgojilo šolsko mladino za poznejše na- rodno-prosvetno delo: strankarskim na- redno-prosvetnim društvom bo dalo že izvežban material in naraščaj — če ne bo šla strast političnih strank celo tako daleč, da bo nasprotovala in uničila s hujškanjem staršev celo to delo učitel- jstva.

Kdor pozna razmere, se ne čudi, da se učiteljstvo umiče iz strankarskih na- rodno - prosvetnih društev na nevtralna tla, kjer bo lahko učiteljstvo vse šole složno delovalo za izvenšolsko narodno

prosveto, in kjer ne bo nakopalo stanu- toliko sovraštva, kakor ga doživlja ravn- no zaradi strankarstva v široki narodni prosveti — danes.

Glede nadaljnjega delovanja učitelj- stva v strankarskih narodno - prosvetnih društvi ni izrekla l. pokrajinska skup- ščina UJU v septembru nobene besede in je s tem pustila učiteljstvu nadalje prosto roko.

Novo orijentacijo v tem pogledu nam daje tudi vidovdanska ustava, ki določa, da pripada vrhovno nadzorstvo vse na- rodne prosvete državi, ki jo bo tudi pod- pirala. S tem je dana že nova smernica tudi šolski zakonodaji, na podlagi katere — upamo — dobi učiteljstvo novo spre- jemljivo platformo, za še širše izvenšol- ske narodno-prosvetno delo. k.

O našem gmočnem položaju.

Naš skrbni in dobrohotni urednik bo- de tako priazen ter mi dovolil kotichek v stanovskem glasilu. Službujem v zakot- nem kraju, kjer imam največjo zabavo z ukažljivo šolsko mladino. Skrbno šte- dim, česar sem viden od dijaških let, si- cer ne bi mogel biti jaz in moja družina stanu primerno oblečeni, namesto doma- če knjižnice bi imel zalogo zadolžnih knji- žic, če bi le dobil vedno dovolj poro- kov za posojilo. Čutil sem sicer par me- secev po 17-letnem službovanju, da se na je materijalni položaj zboljšal, a ra- pično rastoča draginja je ta prijetni ob- čutek odgnala.

Vesel sem, ko pridem do tovarišev, s katerimi morem o šolskih rečeh in o domačem gospodarstvu stvarno govoriti. Pri takšnih razgovorih sem prišel par- krat z mlajšimi tovariši v nesoglasje. Prav odkrito so mi povedali, da če pri mesečni plači 4200 K ne morem dobro izhajati, mora biti vzrok slabo gospodar- stvo. Kakor so tovariši meni odkrito- srčni, tako sem tudi jaz napram njim. Prosim tovariša, da vzame listek in za- piše moje mesečne izdatke in ga opo- zim, da imam ženo, 2 otroke in 15-letno pestunjo, brez katere žena ne more biti, ker je preveč zaposlena z domačim de- lom na šolskem vrtu, v kuhinji, pri šival- nem stroju itd., pestunja mora razven tega hoditi vsaki dan četrte ure daleč po mleko, večkrat po življenjske potreb- ščine k trgovcu v trideset ure oddaljeno

LISTEK

Nekaj o pouku srbohrvaščine*.

Učence najlažje naučijo pisati v cirilici — pa tudi čitati — ako pričneš s pisanjem malih črk v tem redu:

1. Šest črk zapiši in izgovori kakor v latinici: a e j k m o.

2. Šest jih piši kakor v latinici, a iz- govarjaj drugače: b g u i p e.

3. Ostale obravnavaj genetično n. pr.:

a) Štiri črke spodnjega loka: r n d u.

b) Dve znamenji — zgornji in spodnji lok zvezan z malo vodoravno črto: h h̄.

c) Dve — povsem enaki — z vijugo in spodnjima lokoma: m r. (Črtica!)

d) Ena z vijugo in spodnjo pentljo: y.

e) Dve — enaki! — nalik prvemu delu

črke m: л љ. (v avoj!) Zakaj je cirilica tako praktična pisava?

f) Ena črka podobna številki 3, druga pa izločeni 8 z desnim in levim stran- skim lokom: 3 ф.

g) Ostale so nam štiri črke. Razdeli jih na sestavne dele, pa si jih učenci takoj zapomnijo: б ж х ч.

h) Zadnji dve pismenki sta podobni latinski h: h h̄.

Vsako novo črko naj večkrat zapišejo najprej samo, potem v besedah. Poišči jih v slovarju! Pripravi kratke stavke! Pazi na naglas!

Nareku prepusti prvo ulogo!

Piši, čitaj, neznane besede naj učenci skrbno zabeležijo v poseben zvezek. — Ako hočeš otroke razveseliti, napišite kako veselo srbsko n. pr.:

Grlica grče, Petar konja trče.

Tistih par velikih črk, ki pridejo tu v poštev; e saj niso naši otroci tako trdi ne!

B) Ko so dodobra utrjeni v malih pis- menkah, začni z velikimi. Dvajseteno že znajo. Računaj!

a) Šest jih je po obliki in izgovoru latinskimi enakih: A E K M N O.

b) Deset enakih malim! Katere?

c) Pet jih izgovarjamo kakor dotične male. Poišči jih!

Torej učencem si je „beliti“ glavo le še z ostankom vseh črk.

1 Naroče B in naprav Γ in Ъ; П in Т; Ф (L!), Д (2!), З (z!). Katere smo izpu- stili?

Izberi krasna slovanska imena! Nare- kuj jih! Eden jih piše radi kontrole na tablo, drugi v zvezke! Polno tablo naj čita- jo! In pot-m stavki, lepe srbske uganke, pregovore, pesmi i t. d.

Otroci so veseli pa znajo takoj!

Ali je hudoben, ali je sam analfabet oni, ki tako slabo misli o naših otrocih?

C) Kar sedemnajst jih že znajo — ma- lih tiskanih!

a) Sedem jih ima obliko in izgovor kakor v latinici. Jao kmet!

b) Sedem je pisanim črkam zelo po- dobni. Katere?

e) Tri tiskane izgovori kakor si izgo- voril dotične pisane (b p c).

Ako poiščeš sedaj nekaj medsebojno si podobnih znamenj, ti jih ostane par s tako karakteristično obliko, da se jih učenci s tem večjim zanimanjem lotijo in takoj zapomnijo.

Narisujejo naj jih, izrezujejo — vsaj tiste „težke“. Pri prestavi iščejo učenci podobnost v svojem narečju: malo volje, malo truda pa gre! Le demagogom je težko bratsko narečje.

D) Tako smo prišli do velikih tiskanih črk. Znajo jih že vsi — skoraj!

a) Sedem jih je po obliki in izgovoru — če hočete — našim enakih!

b) Nič manj nego dvajset ima isto obliko kakor dotične male tiskane. Poišči jih!

c) Ostanejo le še tri zelo malim po- dobne. — Ali je hudoben ali analfabet? Kaj je lažje cirilica ali gotika?

* Opozorjamo na novo „Čitanko srbohrvaške- ga jezika“, ki je izšla v Učiteljski tiskarni pred- tednom. — Ker ni pisan h cirilskih črk na razpo- lugo, primerjaj opise po tiskani cirilici. Uredništvo.